

SIGILII DIN COLECȚIILE MUZEULUI MUNICIPAL MEDIAȘ (SEC. XV – XIX)

Viorel ȘTEFU

Introducerea, folosirea și răspândirea sigiliului au izvorât din necesitatea autentificării actelor și documentelor emise, fiind utilizat, deci, într-o primă etapă ca o dovadă de autenticitate și integritate. Această practică de folosire a sigiliilor de către autorități și particulari apare, pentru început, în antichitate, perioadă în care se foloseau drept matrici sigilare inelele și pietrele gravate, camee și gеме.

Sigiliul are funcțiile de garantare a secretului și/sau de asigurare a autenticității actelor emise. Prin însemnele care le poartă, fie emblemă sau text, este un mijloc de identificare a emitentului în timp și spațiu, atât ca persoană particulară, cât și ca instituție. Sigiliul reprezintă autoritatea posesorului și locul său în ierarhia socială, dar și importanța actului sau a documentului pe care este aplicat.

Obiectul din material dur care avea gravate însemnele caracteristice ale posesorului și servea la realizarea amprenteii sigilare era tiparul sau matricea sigilară, respectiv negativul imaginii peceții¹.

Astfel de piese, de o importanță deosebită din punct de vedere al rolului economico-social pe care îl au (sau l-au avut) asupra vechiului oraș medieval și modern al Mediașului, păstrate astăzi în colecțiile Muzeului Municipal, fac obiectul prezentului studiu.

1. Sigiliul breslei brutarilor ² (Pl. I/1 a-b)

Tipar de sigiliu aproximativ circular, cu lungimea de 53 mm și diametrul capului de 35 mm, confecționat din aramă. Amprenta cu diametru de 33 mm este circumscrisă cu un ornament liniar puternic reliefat, dublat, tot circular, de unul mai îngust.

În câmpul sigiliului se află un scut oval susținut de către doi lei limbați cu coada dublă, privind spre spate, scutul fiind timbrat cu o coroană heraldică cu șase fleuroane și pietre prețioase.

Scutul este așezat pe un postament trapezoidal sub care se găsește un ornament floral stilizat, în câmpul scutului fiind reprezentat un covrig, în partea superioară, și o pâine, în partea inferioară, simboluri ale breslei brutarilor.

Mânerul confecționat din același material, de formă rotundă, nu prezintă nicio urmă de decor. Aparține sec. al XVIII-lea.

¹ Dogaru 1976, p. 5-6.

² Nr. Inv. 539.

2. Sigiliul breslei curelarilor³ (Pl. I/2 a-b)

Tipar de sigiliu din aramă, de formă ușor ovoidală, cu lungimea de 40 mm și diametrul de 21 x 19 mm, din care diametrul amprenteii este de 20 x 18 mm.

Imediat după bordură se află un ornament circular în formă de frunze stilizate, neglijent executate, la fel ca și reprezentarea însemnului de breaslă sau a legendei.

În câmpul sigiliului se află gravat, într-o formă accentuat stilizată, un frâu cu hățurile adiacente. Frâul este realizat prin linii drepte și curbe unite în patru puncte puternic adâncite. Cele două hățuri petrecute, realizate tot sub forma unor frunze sau alte elemente vegetale, înconjoară spre dreapta aproape tot ornamentul, doar una dintre acestea oprindu-se în partea superioară. Pentru o completare a decorului au fost utilizate puncte incizate.

Legenda, compusă doar din inițiale și anul confecționării, este înscrisă cu majuscule, având literele dispuse pe două rânduri în dreapta și în stânga însemnului din câmpul sigilar:

I D
I D

iar în partea inferioară apare gravat anul: 1734

Aceste litere par a reprezenta inițialele staroștilor breslei din perioada respectivă.

Mânerul, de forma octogonală, este confecționat din același material, iar în partea superioară prezintă un orificiu utilizat, probabil, pentru prinderea unui lanț sau a unui șnur.

3. Sigiliul breslei curelarilor⁴ (Pl. I/3 a-b)

Sigiliu rotund din fier, cu lungimea de 40 mm și diametrul 26 x 26 mm, diametrul amprenteii fiind de 24 x 24 mm.

După ornamentul marginal, realizat simplu și liniar, urmează un altul, alcătuit într-o formă ondulată, dar care nu înconjoară tot câmpul sigiliului, ci se oprește în partea inferioară în stânga și în dreapta legendei.

Legenda este compusă din patru inițiale, scrise cu majuscule, două și două, despărțite printr-un singur punct:

P D . M C

reprezentând, probabil, tot inițialele numelor celor doi staroști ai breslei curelarilor.

În câmpul sigiliului este reprezentat tot un frâu cu hățuri, mult mai bine realizat față de cel precedent, cu deosebirea că hățurile petrecute înconjoară, în

³ Nr. Inv. 544.

⁴ Nr. Inv. 543.

acest caz, ornamentul spre partea stângă, în partea superioară trec printr-o rozetă, iar în final apar înnodate.

Mânerul, de formă pătrată cu marginile tăiate, nu prezintă nicio urmă de decor, având doar orificiul de prindere din zona superioară. Aparține (probabil) sec. al XIX-lea.

4. Sigiliul breslei săpunarilor⁵ (Pl. II/1 a-b)

Tipar de sigiliu din aramă, de formă ovoidală cu diametrul de 27 x 25 mm și lungimea de 47 mm. Amprenta are diametrul de 26 x 24 mm.

În câmpul sigiliului sunt reprezentați doi lei afrontați, în poziție rampantă, așezați pe un postament trapezoidal, susținând o unealtă de săpunărit.

În partea superioară se distinge o coroană heraldică cu fleuroane și pietre prețioase, încadrată în zona inferioară, la stânga și la dreapta, de două inițiale reprezentând litera S.

Mânerul, realizat tot din aramă, este de formă pătrată cu colțurile tăiate având spre partea superioară un orificiu de prindere.

5. Sigiliul târgului Mediaș⁶ (Pl. II/2 a-b)

Matrice sigilară de formă rotundă, confecționată din argint, având următoarele dimensiuni: diametrul de 28 x 28 mm, 2 mm grosimea plăcii, 23 mm înălțimea mânerului și diametrul ampretei de 26 x 26 mm.

Spre exterior se regăsesc, puternic reliefate, două ornamente simple sub formă de cerc, iar spre interior unul mai mic, tot circular într-un model șnurat, care încadrează legenda scrisă cu majuscule în limba latină și cu caractere gotice, cuvintele fiind despărțite prin flori simple și ramuri cu flori:

S (IGILLUM) * OPIDI * MEDIAS * 1448

Textul legendei începe din centrul părții superioare și se desfășoară circular, de la dreapta spre stânga.

În câmpul sigiliului se regăsește un scut triunghiular în care se află o mână deschisă, orientată în sus. În partea dreaptă, deasupra degetului mare, este amplasată o stea în cinci colțuri, iar la stânga, lângă degetul mic, o lună nouă cu coarnele orientate spre mână. Scutul este încadrat de elemente vegetale, de frunze și ramuri purtând frunze.

Pe reversul plăcii rotunde a matricei este sudat un mâner, confecționat tot din argint, frumos cizelat și realizat cu grijă, sub formă de frunză palmată răsucită. Mânerul este prevăzut cu un orificiu pentru trecerea șnurului sau a lanțului de care era atârnat⁷.

⁵ Nr. Inv. 538.

⁶ Nr. Inv. 884.

⁷ Comșa 2008, p. 89-90.

6. Sigiliul orașului Mediaș⁸ (Pl. II/3 a-b)

Tipar de sigiliu confecționat din fier, de formă circulară cu diametrul de 28 x 28 mm, lungimea de 90 mm și diametrul amprenteii de 27 x 27 mm.

Pe margine se află, destul de bine reliefat, un ornament perlat în forma de cerc care pare a fi întrerupt în partea superioară de către o stea, după care urmează legenda înscrisă cu majuscule în limba latină, cuvintele fiind despărțite între ele prin puncte:

C I V I T A S · 17 * 28 · M E D I E N S I S

În câmpul sigiliului este redat un scut cu marginile laterale scobite, timbrat în partea superioară de o coroană heraldică. În câmpul scutului se află reprezentarea stemei orașului Mediaș, alcătuită dintr-o mână care susține un butuc de viță de vie cu rădăcină și trei ciorchini de struguri.

Mânerul este de formă rotundă și prezintă în zona mediană, unde este ușor bombat, un decor realizat din trei benzi incizate, una mai lată și două mai înguste.

Gravarea acestor tipare sau matrici sigilare se executa, de regulă, în tehnica exciziei pentru sigilarea cu chinovar, tuș sau fum și prin incizie, cum este cazul pieselor din colecția muzeului din Mediaș, pentru sigilarea cu ceară sau cocă. Matricile se puteau executa manual, prin batere, prin lovire cu ciocanul sau prin turnare⁹.

Tiparele de sigilii descrise se încadrează în tipul tiparelor-disc cu mâner din argint (de exemplu cele ale breslelor croitorilor de la Cluj-Napoca din 1548 și Baia Mare din 1545) și cel al tiparelor-disc sudate în mânere de metal¹⁰.

Siegel aus den Sammlungen des Museums in Mediasch (15.- 19. Jahrhundert)

(Zusammenfassung)

Das was als Abzeichen oder Siegel bzw. Negativ des Siegelbildes diente, wurde aus hartem Material hergestellt und war gewöhnlich mit den eingravierten Zeichen des Besitzers versehen. Die Siegel gewährleisteten die Garantie der Authentizität der versandten Botschaften.

Der Aufsatz behandelt einige Exemplare von großer Bedeutung, die heute in den Sammlungen des Mediascher Museums aufbewahrt werden.

1. Das Siegel der Bäckerzunft (Taf. I/1 a-b)

aus dem 18. Jahrhundert.

2. Das Siegel der Gürtelmacher (Taf. I/2 a-b)

⁸ Nr. Inv. 882.

⁹ Dogaru 1976, p. 15;

¹⁰ Bunta 1966, p. 225-227.

Die Legende, welche nur aus den Initialen und dem Anfertigungsjahr besteht, ist mit großen Buchstaben geschrieben; die Buchstaben sind auf zwei Reihen, rechts und links vom Zunftsymboll verteilt:

I D
I D

Im unteren Bereich steht das Jahr 1734.

3. Das Siegel der Gürtelmacher (Taf. I/3 a-b)

Die Legende besteht aus vier Initialen mit großen Buchstaben; jeweils zwei voneinander durch einen einzigen Punkt getrennt:

P D . M C

gehört (wahrscheinlich) dem 19. Jahrhundert an.

4. Das Siegel der Seifensieder (Taf. II/1 a-b)

5. Das Siegel des Marktes Mediasch (Taf. II/2 a-b)

Silber; der Text der Legende ist mit großen Buchstaben in lateinischer Sprache geschrieben und lautet:

S (I G I L L U M) * O P I D I * M E D I E S * 1 4 4 8
(DAS SIEGEL * DES MARKTES * MEDIASCH * 1448)

6. Das Siegel der Stadt Mediasch (Taf. II/6 a-b)

Die Legende ist mit großen Buchstaben in lateinischer Sprache geschrieben; die Wörter sind voneinander durch Punkte getrennt:

C I V I T A S · 17*28 · M E D I E N S I S

Die beschriebenen Siegel bestehen jeweils aus einer scheibenförmigen Druckfläche mit Griff und wurden aus Silber oder anderen Metallen hergestellt.

Traducere Roxana Baci

Erklärung der Abbildungen

Taf. I Das Siegel der Bäckerzunft (1 a-b); Das Siegel der Gürtelmacher (2 a-b); Das Siegel der Gürtelmacher (3 a-b).

Taf. II Das Siegel der Seifensieder (1 a-b); Das Siegel des Marktes Mediasch (2 a-b); Das Siegel der Stadt Mediasch (3 a-b).

Abrevieri bibliografice

Bunta 1966	- M. Bunta, „Sigiliu de breaslă în colecția Muzeului de Istorie Cluj”, în <i>ActaMN</i> , III, 1966, p. 213-228.
Comşa 2008	- D. Comşa, „Cea mai veche matrice sigilară a Mediaşului”, în <i>ComŞtMediaş</i> , VII, Mediaş, 2008, p. 89-91.
Dogaru 1976	- M. Dogaru, <i>Sigiliile, mărturii ale trecutului istoric</i> , Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1976.

Cuvinte-cheie: breaslă, sigiliu, meşteşuguri, heraldică, Mediaş, Ev Mediu.

Leitworte: Zunft, Siegel, Handwerke, Wappenkunde, Mediasch, Mittelalter.

1a

1b

2a

2b

3a

3b

Pl. I. Sigiliul breslei brutarilor (1a-b); sigiliul breslei curelarilor (2 a-b); sigiliul breslei curelarilor (3 a-b)

1a

1b

2a

2b

3a

3b

Pl. II. Sigiliul breslei săpunarilor (1 a-b); sigiliul târgului Mediaș (2 a-b); sigiliul orașului Mediaș (3 a-b)

